

DETALJI

List misije OEBS-a

Četvrtoizdanjebr.8,Decembar2004.

Sekretarijat Centralne izborne komisije – uspešna priča

“Dobro organizovani, uspešno prenete suštinske nadležnosti za organizaciju izbora na kosovske institucije i održani u mirnoj i prijateljskoj atmosferi.” Ovim rečima je, u zvaničnoj izjavi datoj 24. oktobra, predstavnik Kongresa lokalnih i regionalnih uprava Saveta Evrope pohvalio nosioca glavne uloge na izborima za Skupštinu Kosova 2004. – Sekretarijat Centralne izborne komisije (SCIK). I delegacija Evropskog parlamenta je, slično tome, naglasila da je “bilo osnovano jedno veoma efikasno izborno telo koje je bilo u stanju da sve izborne operacije vodi izuzetno dobro, čak i u poređenju sa drugim zemljama u regionu u kojima su međuetnički odnosi manje važni.”

Alexander Benz i Karin Marmsoer, OEBS

Novo lokalno telo za upravljanje izbornim operacijama

I zaista, ove godine je SCIK kao operativna ruka Centralne izborne komisije (CIK) bila odgovorna za većinu izbornih operacija uključujući koordinisanje i planiranje rada na terenu, potvrdu učešća 33 politička subjekta čija su se imena našla na glasačkom listiću, kao i akreditaciju više od 13 hiljada lokalnih i međunarodnih posmatrača. Štaviše, ovo novoformirano izborno telo je vodilo obimnu kampanju javnog informisanja, organizovalo štampanje glasačkih listića i drugog materijala i obuku osoblja koje je na sam dan izbora bilo zaposleno i prisutno na svih 1 600 biračkih mesta širom Kosova.

OEBS je zadržao neka ovlašćenja

Određeni broj osetljivih zaduženja ipak je ostao u nadležnosti OEBS-a. Konkretno:

U OVOM BROJU:

Očekivanja građana str. 3

Program rada Skupštine Kosova str. 5

Glavni ciljevi – bezbednost i povratak str. 8

Ljudska prava na Kosovu str. 11

osce

Glasački listići spremni su za prebrojavanje 23. oktobra 2004, u biračkom centru Aliji Sokoli, Priština.

Foto: Hasan Sopa

birački spiskovi, program glasanja za glasače van Kosova, kao i prebrojavanje glasova i proglašavanje izbornih rezultata. U okviru procesa prenosa nadležnosti, nastoji se da se i preostala ovlašćenja prenesu na lokalne organe pre opštinskih izbora zakazanih za 2006. godinu. OEBS je, s obzirom na iskustvo, takođe imao i ulogu savetodavca i mentora osoblju SCIK-a, i time omogućio nesmetano odvijanje izbornih operacija.

Izazovi za SCIK

Aktivnosti na terenu koje su uključivale organizovanje približno 10 hiljada ljudi, bile su pravi izazov za Sekretarijat. Ipak, uz podršku OEBS-a i OEBS-ovih službenika

na terenu, sve pripreme kao i aktivnosti na sam dan izbora protekle su nesmetano i dobro organizovano. U rano jutro 23. oktobra, glasački listići prosleđeni su do 566 biračkih centara, izbori su na biračkim mestima protekli u skladu sa međunarodno priznatim procedurama, a nakon zatvaranja birališta biračke kutije su transportovane do opštinskih skladišta i konačno do Centra za prebrojavanje i rezultate. Da bi obavio sve ove operacije, SCIK se oslonio na 30 Opštinskih izbornih komisija kao, i na komisije na biračkim mestima kojih je bilo 1.622, a čiji su članovi angažovani i obučavani dva meseca pre samih izbora.

nastavak na str. 2

Bernard Vrbanić

Zamenik portparola Misije OEBS na Kosovu

Standarde da ispune oni koji žele odgovornosti

Vi koji ste pratili prethodna izdanja Detalja verovatno pamćite da su se u ranijim izdanjima ovog OEBS-ovog časopisa često pominjali standardi. Na primer standardima za funkcionisanje demokratskih institucija i svojinskih prava je ove godine posvećena posebna pažnja tokom kampanje o standardima. U to vreme mi smo se fokusirali na specifična pitanja iz tih kategorija. U poslednjem broji koji je izašao neposredno pre izbora održanih 23. oktobra informisali smo Vas o standardima kojima bi trebalo da se ozbiljno posveti pažnja pre nego što odete na biračko mesto i ubacite

svoj glasački listić.

Sada Vas još jednom podsećamo da upravo Plan za primenu standarda na Kosovu (PPSK) treba da bude na prvom i najvažnijem mestu za novoizabrane članove Skupštine, ministre i druge članove novih Privremenih institucija samouprave (PIS) – ali isto tako i za narod Kosova. Zapravo, sada počinje pravi rad, a sva data obećanja stavljena su na probu. Političke kampanje pokrenule su pitanje nezavisnosti, ali to nije u nadležnosti PIS. Ono što je trebalo da politički entiteti rade jeste da naprave realne planove kako doći do pitanja koja su najviše pogađaju građane Kosova. Preduzimanje akcije po pitanju standarda je nešto nad čim PIS imaju kompetencije i to je oblast u kojoj bi data obećanja mogla biti i ispunjena.

Bez napretka u oblasti PPSK, Savet bezbednosti Ujedinjenih nacija neće i ne može da pokrene pregovore o budućem statusu Kosova. Ova teritorija i njeni stanovnici će tada moći da krive samo sebe i svoje lidere za produženi period neizvesnosti, izolacije i ekonomske stagnacije. U takvom ćorsokaku svako nasilje slično martovskom bilo bi greška onih koji traže odgovornost da povedu Kosovo napred... ali nisu u stanju da to učine.

Svakome je poznata fraza "uz moć dolazi i odgovornost" i to je ono što vladajuća koalicija mora da uključi u svoju politiku i način rada. Rad koalicije nadgledaće ne samo opozicija (koja je obećala da će naporno raditi

da bi obezbedila da vlada bude "poštena"), već i međunarodna zajednica i Evropa čiji deo Kosovo želi da postane jednog dana. Ipak, javnost je ta koja najviše treba da vodi računa da vlast bude odgovorna.

Visoki predstavnika Evropske unije za spoljnu i socijalnu politiku, Javier Solana često je ponavljao stav da "prvo dolaze standardi" a posle toga razgovori o statusu. Krajem novembra Solana je bio prilično jasan rekavši da će jedino pozitivno vrednovanje primene standarda voditi ka pregovorima o budućnosti – naredni korak ne može biti učinjen bez prethodnog napretka. Jedino ako ozbiljno shvate posao koji im je već poveren a tiče se standarda, a naročito deo određenih prioriteta koji vode ka izgradnji stabilne multietničnosti na Kosovu, rukovodstvo PIS-a će dobiti svaku vrstu međunarodne podrške.

Znači ima još dosta posla s obzirom na to da ni jedan od standarda nije bio u potpunosti ostvaren, kako je ocenio Karne Ros, bivši UNMIK-ov koordinator za standarde ovog leta pre svog odlaska. Standardi mogu biti ispunjeni, kao što smo videli u oktobru tokom izbora, ali je sada do predstavnika naroda da obezbede napredak. I još jednom: potpuno je u njihovoj moći da obezbede početni impuls. Oni su ti koji imaju odgovornost prema narodu – i to je ono što su oni prihvatili da uzmu na sebe. Sredina 2005. će doći brzo i ono što se tada bude desilo biće rezultat njihovog uspeha ili neuspeha.

Nastavak sa prve strane

Jačanje lokalnih struktura

Važno je da su po prvi put komisije na biračkim mestima bile u potpunosti nadležne za izborni proces na svom biračkom mestu i pritom nisu imale pomoć međunarodnih nadzornika. Slično procesu prenosa ovlašćenja sa OEBS-a na SCIK, i ovo je bilo u skladu sa opštim pristupom načinu organizovanja ovogodišnjih izbora - znači unaprediti sam proces na centralnom i opštinskom nivou.

Opštinski administratori ne samo da su obezbedili osoblje za osnivanje Opštinskih izbornih komisija već su ponudili i podršku u smislu logistike, skladištenja i prevoza.

Na centralnom nivou Sekretarijat CIK-a tesno je sarađivao sa ministarstvima javnih službi, obrazovanja i finansija, kako bi obezbedio da se finansijska sredstva, materijal i ljudstvo adekvatno raspodele. Bliska saradnja Sekretarijata, Vlade i opština na oktobarskim izborima dobra su osnova za buduće održive izbore.

Nesumnjivo je da je na osnovama onoga što je već bilo započeto u prethodna tri kruga izbora koji su na Kosovu organizovani, SCIK bio u stanju da nadgradi proces slobodnih,

poštenih, sveobuhvatnih i demokratskih izbora. Takođe je uspeo da opravda velika očekivanja kako kosovskog društva tako i međunarodne zajednice. Ipak, do narednih izbora vodi put pun izazova koje treba prebroditi da bi naredne izbore u potpunosti mogla da organizuju lokalna izborna tela, kako se i očekuje.

DETAILS

Newsletter published by
the OSCE Mission in Kosovo

OSCE HQ, 38000 Prishtinë / Priština, Kosovo
Tel: +381 38 500 162, Fax: +381 38 500 188

E-mail: press.omik@osce.org
Web site: www.osce.org/kosovo

Direktor izdanja:
Sven Lindholm

Glavni urednik:
Nikola Gaon

Urednici:
Hasan Sopa, Armend Tahirsylaj (Detaje)
Slaviša Mladenović (Detalji)

Dizajn:
Shpend Kada

Saradnici:
Edita Bučaj, Franklin DeVrieze, Arben Hajredinaj,
Magdalena Hejzyk, Rexhep Krasniqi, Fatime Lepaja,
Antoanela Pavlova, Gëzim Rexha, Halide Sadiku,
Mevlyde Salihi, Ardiana Sejdiu, Mustafa Skenderi,
Vasilija Stanić, Bernard Vrbanić

OSCE

Mission in Kosovo

Ograničavanje od odgovornosti:

Izraženi stavovi ili objavljen materijal ne izražavaju neophodno politiku, mišljenje ili poziciju misije OEBS na Kosovu.

Očekivanja građana

Većina građana je shvatila da ljudi koje biraju imaju odgovornosti prema njima i moraju raditi kako bi poboljšali njihove živote i stvorili svetliju budućnost. Od druge vlade očekuju da bude realnija i da se bavi svakodnevnim problemima.

Mevlyde Salihi, OEBS

Glasajući 23. oktobra 2004, građani Kosova iskoristili su svoje osnovno pravo i po drugi put birali predstavnike u centralnoj skupštini. Ovi izbori su ocenjeni kao slobodni, pošteni i demokratski, a održani su u mirnoj atmosferi.

Centralna izborna komisija (CIK), lokalno telo zaduženo za rukovođenje izborima, dobro je odradila svoj deo posla. Kako je ovo jedan od standarda koje je definisala međunarodna zajednica, uspešni izbori su veliki korak napred na putu ka postizanju standarda i znak napretka na Kosovu.

Ipak, za izabrane predstavnike teži deo zadatka počinje sada. Naporan rad i rešenja za konkretne probleme uticaće na promenu mišljenja mnogih stanovnika Kosova, koji nisu zadovoljni onim što je prva vlada postigla tokom protekle tri godine i nisu oduševljeni novoformiranom.

“Uvređen sam njihovim pokušajem da poprave puteve tek pred izbore. Pokušavaju da nas izigraju. Do sada nisu brinuli,” kaže Elji Krasnići, žiteljka Prištine.

“Nisam oduševljena ni novim ni starim obećanjima. Hoću da im verujem, ali ne mogu,” dodala je ona.

Međutim, većina građana je shvatila da ljudi koje biraju imaju odgovornosti prema njima i moraju raditi kako bi poboljšali njihove živote i stvorili svetliju budućnost. Od druge vlade očekuju da bude realnija i da se bavi

OEBS-ov Centar za prebrojavanje glasova u Prištini. Foto: Chris Cycmanic

svakodnevnim problemima.

“Očekujem da nova vlada uloži više napora za rešavanje internih problema, da smanji stopu nezaposlenosti, da radi na poboljšanju ekonomije i obezbedi više vode i struje,” kaže Kujtim Bitići iz Prizrena, student Univerziteta u Prištini.

“Želim više reformi u sistemu obrazovanja, pa očekujem da vlada učini više po ovom pitanju,” kaže Burim Kokolari, student Političkih nauka. “Vlada bi takođe mogla

da se usredsredi na stvaranje novih radnih mesta i razvoj privrede,” dodaje on.

Nerešeni status Kosova jedan je od problema koji građani smatraju preprekom za rešavanje mnogih pitanja koji otežavaju njihove živote.

“Vlada bi pitanje statusa morala smatrati prioritetom, zbog toga što nerešeni status izaziva stagnaciju unutrašnjeg i spoljašnjeg razvoja,” kaže Kujtim Bitići. “Da, vlada bi morala da rešavanje konačnog statusa Kosova smatra prioritetom,” dodaje Burim.

Međutim, po nekima, vlada bi pre svega trebalo da shvati probleme koji ih muče. Muhamet Azemi kaže: “Vlada bi morala da shvati probleme ovog društva i pokušati da ih reši,” dodajući: “trebalo bi da ponudi bolje usluge svojim građanima i da zaštiti njihove interese.”

“Nadam se da će buduća Vlada biti vrednija od prethodne i baviti se pitanjima koja su od suštinske važnosti za stanovnike Kosova,” kaže Bljerta Gaši, žiteljka Prištine.

Nova vlada će imati tri godine da se dokaže. Građanima je dosta reči i žele konkretne rezultate. Pet godina nakon konflikta i formiranjem druge Vlade, oni koji su izabrani moraću da dokažu da su zaslužili glasove koje su im građani dali, rešavanjem problema svih stanovnika Kosova i radom u njihovom interesu.

“Za većinu građana, Vlada bi pre svega trebalo da shvati njihove suštinske probleme”.

Foto: Hasan Sopa

Platforme kosovskih političkih programa

Nikola Gaon, OEBS

Značenje platforme

Tražeci reč "platforma" u Oksfordskom rečniku možete naići na sledeću definiciju "Izjava o politici ili programu političke partije".

Ove politike i programi stvaraju osnovu, "najniži deo građevine, nosilac tereta" - Oksfordski rečnik, na kojoj se gradi struktura političke partije, a povrh te strukture obično dolazi nadgradnja.

Znači, ukratko, politička platforma je sama srž partije koja objašnjava za šta se partija bori.

Partijske platforme

Kako bi stvorio, izgradio partiju i njene strukture i programe, neko mora imati platformu. Mora imati skup verovanja i programske orijentacije koje će slediti. Pored toga, platforma je zakonski preduslov za formiranje partije.

Putem platforme, partije svojim biračima predstavljaju svoje specifičnosti, svoju različitost u pristupu političkim, ekonomskim i društvenim pitanjima. Platformama pokazuju šta ih čini partijama i, još jednom, za šta se bore.

Na Kosovu

Mnogi politički stručnjaci procenjuju da političke partije na Kosovu imaju prilično slične platforme. Pitate se kako je to moguće?

Evo kako! "Mnoge glavne političke partije navode sledeće prioritete: nezavisnost Kosova, više nezavisnosti od UNMIK-a, implementaciju standarda i, od nedavno, privatizaciju" kaže Ardiana Gaši, službenik OEBS za registraciju političkih partija. Ona dalje navodi: "ipak, svi ovi prioriteti i težnje su deklarativnog karaktera. Partijski programi ne obuhvataju pojedinačne akcione planove ili vremenske okvire."

Nekad i sad

Ako glavni politički subjekti imaju iste ciljeve, oko čega se onda spore, u čemu je razlika, šta glasači biraju?

"Slušao sam ljude i ono što oni govore o različitim partijskim vođama, o njihovim ličnostima, i tako sam odlučio za koga da glasam," kaže Arben, konobar iz Prištine.

Izgleda da je u pitanju harizma, poistovećivanje sa već poznatim, sećanje na teške dane kada su "novi" stari lideri postizali očekivane rezultate. Ovo nije iznenađujuće; to je obrazac koji je prisutan na mnogim mestima sa teškom prošlošću i napetom sadašnjošću.

Pitanje je – kako krenuti napred? Da li će izabrani politički subjekti pronaći svoj jedinstveni put kojim će Kosovo krenuti napred, kako bi postalo bolje mesto za svoje stanovnike?

Postoje neki pozitivni pokazatelji. Jedan od

novih političkih subjekata je odredio rok od godinu dana za usvajanje novog ustava Kosova koji bi bio osnova za sve ostale zakone.

A različitosti?

Ipak, ne može se reći da među platformama političkih partija ne postoje razlike. Postoje, i uglavnom su između političkih partija kosovskih Albanaca i kosovskih Srba. Prvi uglavnom brinu o nezavisnosti, a drugi o povratku, bezbednosti i decentralizaciji kao svojim prioritetima.

Vrlo malo se priča o svakodnevnim problemima.

Nova radna mesta i obrazovanje mogu da pričekaju!

Znači, radna mesta, obrazovanje i zdravstvena nega mogu i dalje da čekaju. Ovo, naravno, pod pretpostavkom da će se život zaustaviti i ljudi spavati zimski san dok se raspravlja o političkim pitanjima.

Ovo ne znači da pitanja statusa Kosova i decentralizacije nisu od velike važnosti, ali dok se raspravlja o njima život teče dalje – roditeljima su potrebni poslovi, deci je potrebno obrazovanje, starijima penzije.

Pa uzmimo partijske platforme i izborne programe i pokušajmo da saznamo odakle ćemo sve ovo stvoriti?!

Program rada novoizabrane Skupštine Kosova

Još tokom osnivačke sednice Skupštine Kosova, 3. decembra 2004, postali su očigledni novi izazovi u drugom mandatu Privremenih institucija samouprave (PIS). Izbor koalicione Vlade premijera Ramuša Haradinaja, koja računa na podršku većinskih partija u Skupštini, a u isto vreme suočavajući se i sa opozicijom, označava novu fazu u razvoju političkih procesa na Kosovu. Šta to znači za Skupštinu Kosova i njeno funkcionisanje tokom narednih godina?

Franklin De Vrieze, OEBS

Prvo zakoni

Jedan od prvih osnovnih zadataka Skupštine je usvajanje zakona koje predlaže Vlada. Na osnovu konsultacija sa članovima Skupštine moglo bi se zaključiti da je potrebno odrediti prioritete kako bi se obezbedilo da se najpre usvoje oni zakoni koji su najvažniji.

Tokom prvog mandata PIS-a Skupština je, kroz organizovanje javnih rasprava, u procesu donošenja zakona obezbedila učešće kako eksperata tako i civilnog društva. U svom obraćanju Skupštini, 3. decembra, specijalni predstavnik generalnog sekretara (SPGS) Soren Jesen Petersen ohrabrio je Skupštinu da nastavi da i dalje razvija tradiciju takvog načina rada.

Osim toga veoma je važno da zakoni koji su usvojeni i objavljeni, budu i primenjeni. Zadatak je Skupštine da kontroliše da li Vlada nastoji da ostvari napredak u procesu primene zakona koje je Skupština usvojila.

Ali to nije sve. Jedan od skorijih izveštaja OEBS-a otkriva da ima ozbiljnih nedostataka vezanih za podzakonska akta i uputstva za primenu zakona, zatim neusaglašenosti pojedinih zakona sa drugim koji se primenjuju ili problema vezanih za prevođenje i objavljivanje zakonskih akata. Članovi Skupštine iz različitih grupa imaju nameru da ovo pitanje stave na dnevni red komiteta, kada se oni konstituišu.

Drugo - smatrati Vladu odgovornom

Time smo došli i do drugog najvažnijeg zadatka Skupštine: da zahteva odgovornost od Vlade. I to ne samo po pitanju zakonodavstva i primene zakona, već i u oblastima razvojne politike, u pitanjima od posebnog interesa za region ili za pojedine gradove na Kosovu, kao i svega što je vezano za praksu dobrog upravljanja i transparentnosti izvršnih tela. U svim ovim oblastima Skupština treba da koristi svoje pravo "izvršnog nadzora".

Tokom prvog mandata PIS-a, članovi tri glavne partije kosovskih Albanaca imali su ključne položaje kako u Vladi tako i u Skupštini, a to je rezultiralo slabljenjem

"Nova dinamika u Skupštini Kosova mogla bi da izazove duže rasprave i glasanje po pojedinim pitanjima." Foto: Hasan Sopa

funkcije parlamentarne kontrole. Sada se, međutim, može očekivati da će opozicija koristiti sve instrumente predviđene Ustavnim okvirom i Poslovnikom rada Skupštine da bi preispitala rad Vlade. Ovi instrumenti podrazumevaju postavljanje pitanja Ministrima u usmenoj ili pisanoj formi, formiranje istražnih komisija, pokretanje određenih pitanja i interpelacija.

Ova nova dinamika mogla bi da generiše duže procese rasprava i glasanja po pojedinim pitanjima. U tom smislu razvoj kulture odgovorne vlasti i konstruktivne opozicije javlja se kao novi izazov.

Odgovorna vlast, kako se procenjuje, nastaviće da razvija transparentan i demokratski proces donošenja odluka i da radi na primeni Standarda. Takva vlast ima odgovornost i prema potrebama građana kao i da radi na poboljšanju uslova za život.

Od konstruktivne opozicije očekuje se da nadgleda da li se Vlada drži procedure i politike dobre vladavine. Konstruktivna opozicija vrednuje Vladin rad na osnovu zasluga i predlaže alternativnu politiku.

Budžet je na trećem mestu

Treći zadatak nove Skupštine je razma-

tranje i usvajanje Konsolidovanog budžeta Kosova. Novi ministar finansija, Haki Šatri bio je predsedavajući Komiteta za budžet u prethodnom sazivu Skupštine. Novi izazovi sada leže u određivanju uslova za transparentan proces raspodele budžetskih viškova i efektivne kontrole budžetskih organizacija preko kojih se, između ostalih, vrši šestomesečna revizija budžeta.

I za kraj o statusu

Očekuje se da razgovori o konačnom statusu Kosova počnu sredinom 2005. i očekuje se da to Skupštini Kosova uzme dosta energije. Iako dostizanje standarda na Kosovu ima podršku najznačajnijih političkih snaga, ipak je potrebno da za utvrđivanje konačnog statusa Kosovo ima pregovarački tim koji bi uključio predstavnike skupštinskih partija. Pošto neki analitičari porede formulu sastavljanja pregovaračkog tima sa pregovaračkim procesom za sastavljanje Ohridskog okvirnog sporazuma, uključivanje kako Vlade tako i opozicije u tim koji će pregovarati o konačnom statusu Kosova obezbediće održivost i primenljivost postignutog sporazuma.

Parlament Kosova

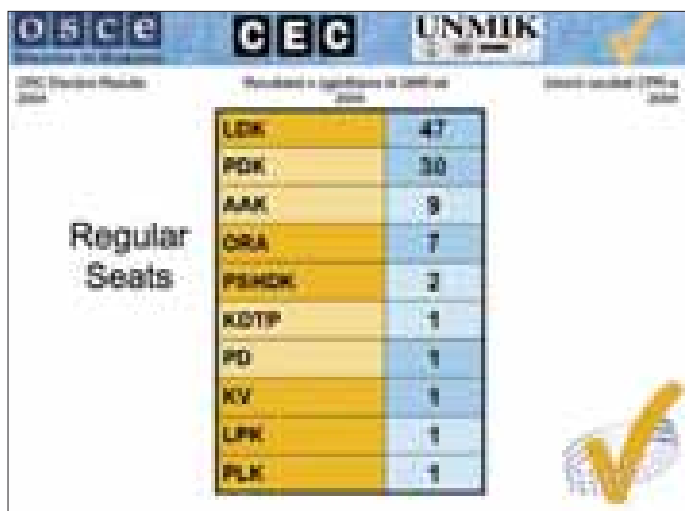
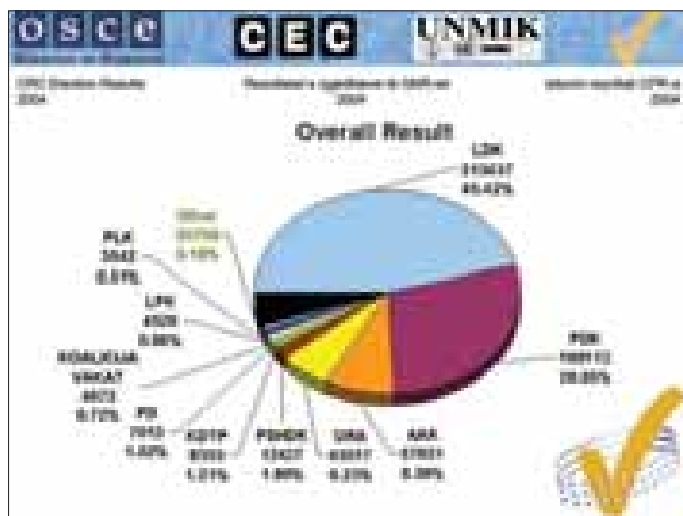
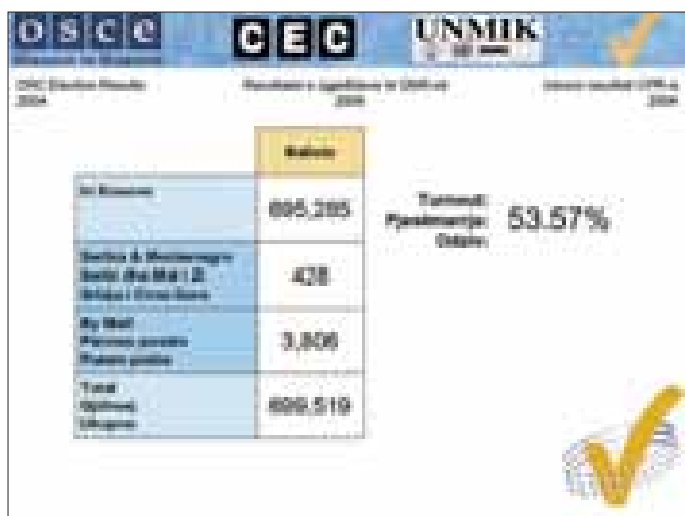
Mustafa Skenderi, OEBS

Nakon ponovljenog prebrojavanja glasova na izborima za Skupštinu Kosova, čime se definitivno u praksi pokazala transparentnost izbornog procesa, specijalni predstavnik generalnog sekretara UN za Kosovo, Soren Jesen Petersen, potvrdio je izborne rezultate i svih 120 poslaničkih mandata.

Prema odredbama Ustavnog okvira za Kosovo, 100 poslaničkih mandata izabrano je direktnim glasanjem, a 20 mandata, takozvana rezervisana mesta, dodeljuje se političkim subjektima manjinskih zajednica, proporcionalno broju osvojenih glasova. Deset od dvadeset rezervisanih mesta

pripada srpskoj zajednici, četiri romskoj, aškalijskoj i egipćanskoj, tri bošnjačkoj, dva turskoj i jedno goranskoj zajednici.

Prikazani grafikoni pokazuju izborne rezultate prema procentu osvojenih glasova, kao i broj mesta koje je dobio svaki od političkih subjekata.

Prištinske ulice

Fotografije: Hasan Sopa/OEBS

Photo 1, 2.
Posteri političkih partija i dalje na ogradama gradilišta, iza njih i dalje nerešeni problemi!

Photo 3.
Jedan od dobrih primera koje treba slediti.

Photo 4.
Pazite na rupu! Nema znaka upozorenja.

Photo 5.
Popravka puteva započeta još pre predizborne kampanje, još nije završena.

Osnovni ciljevi bezbednost i povratak

Vasilija Stanić, OEBS

Na oktobarskim izborima među kandidatima za poslanička mesta u Skupštini Kosova našle su se dve političke opcije iz srpske zajednice. One, međutim, nisu uspele da pridobiju birače pa će se tako prisustvo ovih političkih entiteta svesti na zagarantovanih deset mesta. Mesta će biti raspoređena prema procentu dobijenih glasova, pa je Srpska lista za Kosovo i Metohiju (SKLM) dobila 8 mesta, dok su Građanskoj inicijativi Srbije (GIS) pripala dva.

Slab odziv birača je u srpskoj zajednici i među srpskim političkim liderima otvorio naknadno još jedno pitanje, a to je: da li budući članovi Skupštine Kosova iz dva srpska politička entiteta imaju legitimitet da predstavljaju srpsku zajednicu.

Oliver Ivanović, predstavnik SLKM-a smatra da legitimitet nije sporan jer legitimitet se utvrđuje na osnovu toga da li su ispoštovana pravila koja su zacrtana pre izbora i koja važe za sve. Međutim, on smatra da SLKM zapravo ima problem sa kredibilitetom koji je, kako se pokazalo na izborima, jako mali; zato je u takvoj situaciji najbolje ostati po strani.

Ipak, Ivanović ostavlja mesta i za promenu te odluke i objašnjava pod kojim uslovima je to moguće: "Mi sa tako malim brojem glasova ne možemo preuzeti na sebe nijedan ozbiljniji potez ako se taj kredibilitet ne bude popravio, to jest ako poverenje naroda u nas ne bude poraslo na osnovu onoga što će međunarodna zajednica uraditi po našoj inicijativi. Takođe je važno da Vlada Srbije shvati da smo joj mi sagovornici po pitanjima koja oni žele ovde da ostvare"

Ivanović dalje nastavlja "Mi nećemo koristiti svoje mandate čekajući dalji razvoj situacije, čekajući da vidimo da li će gospodin Jessen-Petersen da napiše Uredbu o decentralizaciji i da li će ta Uredba da zadovolji osnovne potrebe srpskog stanovništva tj. da li će prava i obaveze opština zadovoljiti makar minimum srpskih zahteva. Sa druge strane mi želimo da vidimo i kakva će generalna politika novih privremenih institucija biti, jer svaka promena na čelu privremenih institucija u ovako demokratski nerazvijenom kraju kao što je Kosovo, sigurno će izazvati promenu politike."

Ipak, kada se ti uslovi steknu, poslanici Srpske liste za Kosovo i Metohiju imaju nameru da uđu u Skupštinu Kosova i da doprinesu njenom radu: "Mi treba da budemo monitoring Skupštine i privremenih institucija time što ćemo ukazivati na nedostatke i što

će se na nama praviti greške, a nekorektan odnos prema nama uticaće na odnos međunarodne zajednice prema tim institucijama" - kaže Ivanović.

"Posle 17. marta došlo je do određenih promena u raspoloženju i mislim da će se sada na nas obratiti pažnja, da će svaka nepravda, svako kršenje Ustavnog okvira ili Poslovnika o radu iziskivati određene mere, jer monitoring bez konsekvencije ne znači ništa. Da je SPGS smenio, primera radi, predsednika Skupštine ili nekog ministra ili predsednika Opštine mnoge loše stvari mogle su biti predupređene."

Kada jednom uđu u Skupštinu Kosova poslanici SLKM prvenstveno će raditi na ostvarenju programskih ciljeva ovog političkog entiteta: "Što se tiče naših programskih ciljeva, mi ćemo u kontaktu sa privremenim institucijama i sa UNMIK-om raditi na poboljšanju bezbednosti i na povratku raseljenih što su i do sada bili prioriteti. Ono što je novo je interni dijalog prvenstveno između Srba i Albanaca, jer problem je nastao između ove dve zajednice i tako mora i da se reši. U svakom slučaju nastojaćemo da budemo konstruktivni deo institucija onog trenutka kada u njih budemo ušli" - zaključuje Oliver Ivanović.

Drugi politički entitet koji u novom sazivu Skupštine treba da predstavlja srpsku zajednicu je Građanska inicijativa Srbije. Njen predstavnik Slaviša Petković smatra da u rad nove Skupštine mora da se uvede i novi kvalitet: "Taj novi kvalitet, to je jasna podela na vladajuću većinu i klasičnu opoziciju koja će kritikovati rad Vlade, pri čemu Parlament ne sme da gleda ko je vlast a ko opozicija u smislu da samo Albanci čine Vladu a svi ostali su opozicija. U prošlom sazivu sve stranke u Parlamentu su bile i članice Vlade,

Oliver Ivanović, šef Srpske liste za Kosovo i Metohiju.
Foto: Magda Hejzyk

svi su imali ponekoga u Vladi, niko nikoga nije kritikovao, svi su ćutali i tako su protekle tri godine."

Ono za šta će se radom u Skupštini Kosova GIS boriti u osnovi se poklapa sa ciljevima SLKM-a, kao i sa standardima koje treba ispuniti pre početka razgovora o konačnom statusu, a to su povratak raseljenih i bezbednost.

Petković smatra da je ispunjenje ova dva cilja preduslov za sve druge razgovore uključujući i razgovore o decentralizaciji: "Važno je da Albanci koji su većina u Skupštini shvate da nemaju ekskluzivno pravo na Kosovo i Metohiju. Oni čak moraju da doprinesu mnogo više od ostalih da se Srbi vrate i da se bezbednost podigne na maksimalni nivo. Jer ako nema volje kod Albanaca i kod međunarodne zajednice da se to ostvari nama ne bi mnogo pomoglo i da imamo 52 poslanika. Naravno Građanska inicijativa Srbije sa svoja dva poslanika ne može da promeni mnogo ali želi da pokrene sve ove procese" - kaže Slaviša Petković.

Intervju sa Adnanom Merovcijem - šefom Sekretarijata Centralne izborne komisije

Dali smo sve od sebe

"23. oktobra 2004, prvi put nakon konflikta, kosovski glasači nisu susreli ni jednog međunarodnog predstavnika koji je, na dan izbora, zvanično angažovan na glasačkom mestu. Ovo znači da je svo osoblje koje je rukovodilo izborima na terenu bilo sa Kosova", kaže Adnan Merovci, šef Sekretarijata CIK.

Hasan Sopa, OEBS

Poslednje izbore za Skupštinu Kosova su i lokalna i međunarodna zajednica ocenile kao uspešne. Zasluge pre svega pripadaju Sekretarijatu Centralne izborne komisije (SCIK). Na osnovu svog zakonskog statusa, Sekretarijat CIK je bio odgovoran za implementaciju pravila Centralne izborne komisije o izborima, koja su se uglavnom ticala izbornih aktivnosti na terenu.

"Sekretarijat CIK, uključujući i mene, učinio je sve kako bi izborne procedure zadovoljile sve kriterijume predviđene Ustavnim okvirom," kaže Adnan Merovci. Prema njegovim rečima, ovi izbori su bili slobodni, pošteni, transparentni, demokratski, sveobuhvatni i u skladu sa međunarodnim standardima.

"Sveobuhvatnost je bila moja najveća briga. Pod tim podrazumevamo učešće svih etničkih grupa na izborima, posebno učešće kosovskih Srba," naglašava Merovci. "Ja i moj zamenik, Bogoljub Staletović, učinili smo sve kako bi sveobuhvatnost postala realnost. Verujem da smo sa operativnog aspekta uspeli ovo i da učinimo, uprkos činjenici da nismo zadovoljni stepenom učešća Srba.

Saradnja sa OEBS-ovim Odsekom za izbore

Kao odgovor na naše pitanje o saradnji između Sekretarijata CIK i OEBS-ovog Odseka za izbore, gospodin Merovci napominje da je upravo OEBS osnovao Sekretarijat CIK. "Od samog početka i tokom prilično dugog perioda nas je obučavao OEBS. Kasnije, mi smo uspeli da dobijemo priznanje za našu profesionalnost i zajedno smo odlučivali i sprovodili sve aktivnosti," potvrđuje g. Merovci.

Prema njegovim rečima, sve aktivnosti koje su zajednički obavili OEBS-ov Odsek za izborne operacije i Sekretarijat CIK, obavljene su nakon prethodnih konsultacija. "Mislim da je naša saradnja bila profesionalna i da može služiti kao model za budućnost. Međutim, o ovom pitanju takođe moramo razmotriti gledište mog kolege, šefa OEBS Odseka za izbore, g. Lars Lagergrena, sa kojim se često nismo slagali o vrsti odnosa koje bi naše kancelarije trebalo da imaju," dodao je g. Merovci.

Izazovi i iskustva stečeni tokom ovih izbora

Prema rečima gospodina Merovcija, poslednji izbori bili su ogromno iskustvo. On nas je

podsetio stare izreke da se "svako iskustvo plaća". "Učinjene su greške i one su nas puno koštale, ali verujem da smo izvukli pouku iz njih i da će slične greške u budućnosti biti izbegnute. Trenutno radim na detaljnom analitičkom izveštaju i naglasću sve propuste i greške Sekretarijata CIK. Moji saradnici su već predali svoje izveštaje i mi ćemo ispitati uzroke propusta i pokušati da ih sprečimo u budućnosti."

Doprinos Sekretarijata CIK uspehu izbora

"Ako možemo reći da su izbori bili uspešni, zasluge ne pripadaju samo Sekretarijatu CIK. Zasluge pre svega pripadaju glasačima i njihovoj svesti o važnosti glasanja," kaže g. Merovci. Prema njegovim rečima glasači su na veoma civilizovan način iskoristili svoje pravo da glasaju. On je takođe pohvalio predizbornu kampanju, koju smatra veoma korektnom. Za to je pohvalio političke subjekte koji su učestvovali na izborima.

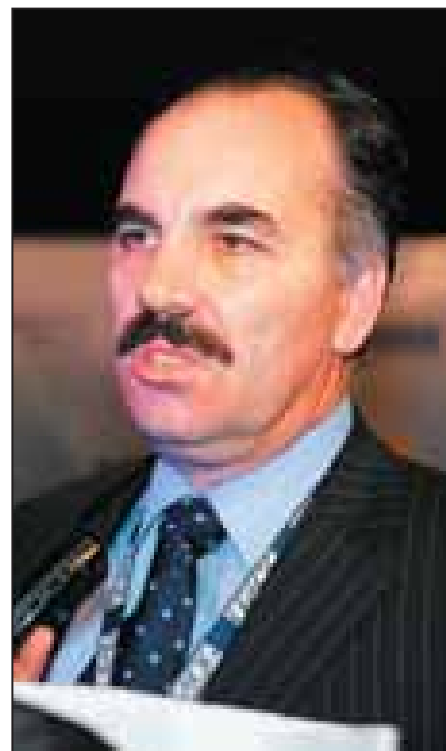
G. Merovci je takođe dao visoku ocenu doprinosu ostalih institucija, kao što su posmatračici Saveta Evrope, pod rukovodstvom g. Andreja Tehova. On takođe zahvaljuje rukovodiocu Izborne komisije za žalbe i molbe, gospođici Dženi Siton kao i komesaru za medije, gospodinu Bobu Žiletu za njihov doprinos. "OEBS-ov Odsek za izbore, posebno njegove regionalne kancelarije, učinio je puno i želim da im zahvalim što su bili otvoreni i uvek spremni da pomognu Sekretarijatu CIK i Opštinskim izbornim komisijama (OIK) po svim pitanjima," kaže on.

Na kraju, g. Merovci uz veliku skromnost kaže da je na drugima da ocene rad Sekretarijata CIK.

Pouke iz predsedničkih izbora u Americi

"Međunarodna fondacija za izborne sisteme iz Vašingtona (MFIS) pozvala me je u Sjedinjene Države kako bih pratio njihov program za predsedničke izbore. Prisustvovao sam seminarima o finansiranju izbora i izbornim reformama. Na dan izbora u Americi, 2. novembra 2004, posetili smo nekoliko glasačkih centara i nadgledali izborni proces u Virdžiniji. Mogu reći da je to za mene bila važna poseta i ja samo tim iskustvom stekao puno," kaže Merovci.

Prema njegovim rečima u SAD postoji 50

Adnan Merovci, izvršni načelnik Sekretarijata CIK-a
Foto: Hasan Sopa/OEBS

Centralnih izbornih komisija i jedna na federalnom nivou koja se uglavnom bavi finansijskim pitanjima izbora. CIK su prilično decentralizovane i na lokalnom nivou institucije imaju puno odgovornosti. Tokom ove posete g. Merovci je takođe posetio Državni sekretarijat i USAID.

Lokalno osoblje može organizovati i voditi buduće izbore na Kosovu

"Lično mislim da ni sada ni u budućnosti ne moramo biti zabrinuti u vezi sposobnosti lokalnog osoblja da rukovodi izborima," podvlači Merovci. "Morate me razumeti na odgovarajući način kada kažem da je moto za budućnost integracija u međunarodnu zajednicu, jer ovo ne znači da lokalna tela ne mogu rukovoditi izborima u budućnosti."

Na kraju, on kaže da je Misija OEBS na Kosovu veoma aktivna, posebno po pitanju izbora, i stalno radi na jačanju lokalnih potencijala te da je posvećena ovom zadatku. Predsedavajući CIK je i dalje šef misije OEBS na Kosovu. Isto je i sa IKŽM. "Jednog dana ove odgovornosti biće predate lokalnom osoblju, ali i tada će prisustvo OEBS biti potrebno," zaključuje g. Merovci.

Ljudska prava na Kosovu u svetlu posledica martovskih događaja

Martovski događaji povećali su zabrinutost vezanu za pitanje bezbednosti manjina, ozbiljno ograničili njihove mogućnosti da žive, putuju i rade na Kosovu i umanjili nivo poverenja koji su oni imali u sposobnost KFOR-a, UNMIK Policije i Kosovske policijske službe da deluju efikasno i da obezbede sigurnu sredinu

Antoanela Pavlova, OEBS

Savet bezbednosti Ujedinjenih nacija je 10. juna 1999. godine rezolucijom 1244 ovlasio generalnog sekretara da osnuje privremenu civilnu administraciju pod upravom Privremene misije Ujedinjenih nacija na Kosovu (UNMIK). Jedna od glavnih uloga UNMIK-a bila je da promoviše ljudska prava. Nakon više od pet godina postavlja se pitanje: šta je osnovna karakteristika problema ljudskih prava na Kosovu danas?

Protest je 17. marta 2004. godine u Mitrovici počeo kao reakcija na događaj u kome su se tri albanska dečaka udavila u reci Ibar jer su ih, navodno, kosovski Srbi jurili sa psima. Protesti su drastično eskalirali u čitavu kampanju etnički motivisanog nasilja, koja je trajala tri dana i u kojoj je 19 ljudi izgubilo život, 954 osoba povređeno, 4 100 raseljeno, 550 kuća i 27 pravoslavnih crkava i manastira je spaljeno i još 182 kuće i 2 crkve / manastiri oštećeno. Mnoga raseljena lica još uvek ne mogu da se vrate svojim kućama bilo zbog bezbednosti, ili zato što im je imovina uništena ili pak ilegalno okupirana.

Martovski događaji povećali su zabrinutost vezanu za pitanje bezbednosti manjina, ozbiljno ograničili njihove mogućnosti da žive, putuju i rade na Kosovu i umanjili nivo poverenja koji su oni imali u sposobnost KFOR-a, UNMIK Policije i Kosovske policijske službe da deluju efikasno i da obezbede sigurnu sredinu.

Iako je još od završetka konflikta 1999. godine ograničena sloboda kretanja predstavljala prepreku za članove manjinskih zajednica da ostvaruju svoja osnovna prava, martovski događaji su izbrisali veći deo napretka koji je ipak ostvaren i produбили postojeće probleme. Na primer postojanje školskog transporta za raseljene i za učenike manjinskih zajednica uopšte, utiče na njihovu mogućnost da se školuju. Uz to, manjinske zajednice nemaju nesmetan pristup ustanovama zdravstvene zaštite bilo zbog nedostatka prevoza do postojećih ustanova, ili zato što je zgrada te ustanove izgorela odnosno dosta oštećena. I na kraju, ograničena sloboda kretanja produbila je problem nemogućnosti pristupa pripadnika manjinskih zajednica sudovima.

Pitanje korišćenja nekog od jezika u javnosti i dalje predstavlja značajnu prepreku za

“Mnoga raseljena lica još uvek ne mogu da se vrate svojim kućama zbog bezbednosti”

Foto: OEBS

pristup manjinskih zajednica najneophodnijim službama.

Opšte je poznato da je nelegalno okupirana stambena i druga imovina problem koji i dalje postoji i rasprostranjen je na Kosovu. Tokom i nakon martovskog nasilja neki od objekata koji su delimično uništeni ili su ih vlasnici pod prisilom napustili ilegalno su okupirani, nekada čak okupirani po drugi put. Mnogo je i onih objekata iz kojih su prethodni stanari pobešli pa su, pošto su ostavljeni bez nadzora, pogodni da eventualno budu ilegalno zauzeti.

Prepunjenost zatvora i pritvornih jedinica na Kosovu predstavljalo je ozbiljan problem i pre nego što je pobuna buknila (u zatvoru je 17. marta bio 1 301 zatvorenik što predstavlja 151 osobu više od predviđenog kapaciteta). Sistem kaznenih mera se suočio i može se desiti da se i ubuduće suočava sa problemima smeštaja velikog broja novih pritvorenika i zatvorenika.

Pitanje postojanja paralelnih struktura na Kosovu jedno je od onih koje izaziva najveću zabrinutost i na različite načine utiče na ljudska prava. Paralelne strukture se definišu kao tela koja su radila ili još uvek rade na Kosovu posle 10. juna 1999. godine,

i koja nisu dobila mandat u okviru Rezolucije Saveta bezbednosti UN-a 1244. U većem broju slučajeva ove institucije su de facto pod upravom Vlade Srbije i preuzimaju jurisdikciju nad Kosovom iz uže Srbije, ili rade na teritoriji Kosova.

Na primer, deca na Kosovu nemaju sva mogućnosti za jednako obrazovanje zato što postoje dva školska sistema sa različitim školskim programima. To predstavlja kršenje njihovih ljudskih prava na jednako obrazovanje i ometa njihove izgleda za obrazovanje u budućnosti. Takođe, pojedinci koji su upravljali vozilom posedujući vozačku dozvolu koju su izdale vlasti u Srbiji, bivali su uhapšeni i osuđeni zbog posedovanja falsifikovanih dokumenata što narušava kako njihova ljudska prava tako i njihovu slobodu kretanja.

I Privremene institucije samouprave i UNMIK imaju odgovornost u oblasti zaštite i promovisanja ljudskih prava. Potreba da se svi odgovorni činioци što pre posvete zadatku rešavanja ustanovljenih problema ostaje osnova za dugoročno sprečavanje da se ponavljaju slučajevi ugrožavanja ljudskih prava. Smernice za budućnost treba da budu proizvod partnerstava lokalnih i međunarodnih činilaca.

Izbori – istinski izazov za RTK

Arben Hajredinaj, OEBS

Javni elektronski medij, Radio televizija Kosova (RTK), ovog oktobra se suočila sa izazovom izveštavanja o još jednoj izbornoj kampanji. Najvažniji zadatak ove kuće bio je da stanovnicima Kosova i međunarodnoj zajednici pokaže da je kao javni medij sposobna da pravično izveštava o ovako komplikovanom pitanju. Pored toga, RTK je morala da ispoštuje izborna pravila za medije, koje je utvrdila Centralna izborna komisija.

Javni mediji igraju ključnu ulogu u stvaranju javnog mnjenja i obrazovanju glasača, pružajući podjednako vreme partijama i analizi njihovih planova.

Prema rečima Sulejmana Šaćirija, urednika RTK, "uloga medija je vitalna tokom kampanje, posebno kada je u pitanju veliki javni elektronski medij koji doseže do mnogih segmenta zajednice".

"Pripreme medija za izveštavanje o prediz-

bornom periodu na profesionalan način počele su tri do četiri meseca pre zvaničnog perioda," objasnio je gospodin Šaćiri. Emitovanjem informativnog programa, novinari i urednici su bili u stalnom i direktnom kontaktu sa partijskim vođama i zvaničnicima, koji su bili na funkcijama u kosovskim institucijama.

"Glavni izazov za RTK bio je poštovanje pravila izveštavanja o izbornim aktivnostima," kaže Šaćiri

Prema njegovim rečima, neki segmenti koji su zahtevali poštovanje ovog pravila učinili su da program bude manje interesantan.

Ipak, RTK je obučila svoje osoblje i tehničku ga opremila kako bi o kampanji mogli da izveštavaju na profesionalan način.

Gospodin Šaćiri je kazao da većina izveštaja načinjenih tokom izveštavanja o izborima izgleda monotono, jer se mnogi novinari drže stare prakse za izveštavanje o izborima. "Oni ne žele da eksperimentišu sa novim formama izveštavanja, kao što ni politički subjekti ne žele da eksperimentišu sa prethodnom praksom."

"Mnoštvo lokalnih medija nije bilo zainteresovano za izveštavanje o kampanji. Mnogi nisu ponudili svoje talase političkim subjektima, iako su mogli da iz toga profitiraju," napominje Šaćiri. "Ovo je nezavisan stav svakog medija, ali politička pitanja uvek predstavljaju najteži profesionalni izazov."

Nasilje u porodici – veliki problem na Kosovu

25. novembar je proglašen "Međunarodnim danom borbe protiv nasilja nad ženama" u čitavom svetu. U mnogim zemljama, kampanje za eliminisanje nasilja među polovima produžene su do "Međunarodnog dana ljudskih prava", 10. decembra. Period između ova dva važna datuma postao je poznat kao "16 dana aktivizma protiv nasilja".

Magda Hejzyk, OEBS

Ljudi sa Kosova su već upoznati sa konceptom kršenja ljudskih prava; ovih 16 dana aktivizma usmereno je na privlačenje pažnje na određene probleme ljudskih prava na Kosovu.

Nasilje u porodici je široko rasprostranjeno. Tokom protekle dve godine policija je dobila preko 2200 žalbi, dok lokalne nevladine organizacije procenjuju da je stvarni broj domaćinstava pogođen nasiljem u porodici mnogo veći.

Vidovi nasilja u porodici

Postoje mnogi vidovi nasilja nad ženama – fizičko nasilje, psihička tortura, silovanje, trgovina ljudima, nejednak društveni ili ekonomski položaj i nedostatak podjednake mogućnosti – i svaki od njih je istinski problem na Kosovu. Istraživanja koja je sproveo Fond Ujedinjenih nacija za žene (UNIFEM) pokazuju da žene na Kosovu trpe nasilje partnera i članova porodice: "muškarci koje

poznaju, uključujući muževe, i dalje ih tuku i siluju".

OEBS je na Kosovu, i širom regiona, u prošlosti pružao podršku aktivnostima za sprečavanje nasilja u porodici, trgovine ljudima, prisilne prostitucije žena i devojaka, kao i kulturoloških navika koje su pretnja zdravlju i razvoju žena.

nastavak na str. 12

Ove godine, kampanjom je promovisana telefonska linija Sekretarijata za pravosuđe, kojom rukovode zastupnici žrtava sa Kosova. OEBS-ova kampanja bila je usredsređena na žene i ohrabivala ih da se jave zastupnicima žrtava ukoliko su izložene bilo kojoj vrsti nasilja. Glavne teme kampanje bili su dostupnost mehanizama zaštite i potreba da se traži pomoć i prijavljuje nasilje u porodici.

Kampanju je nosio jednostavan i sažet slogan: "Nasilje u porodici može da se zaustavi! – Prihvatite zaštitu, pozovite 063/848 7991 Zastupnika žrtava". Postignuta je izuzetna vidljivost korišćenjem unutrašnjih i vanjskih medija, kao i pozitivnim izveštavanjem medija, radio i TV programima i oglašavanjem.

Kampanjom su takođe promovisani uspešni primeri, putem radio emisija i radio i TV debata. Medijskim kućama je ponuđeno partnerstvo, tako što im je ponuđen status "medijskih sponzora", koji su za uzvrat reklamirani na proizvodima kampanje, kao što su bilbordi i poster.

Nalozi za zaštitu

Radio Prizren je emitovao program u kome su učestvovali Eljita Reštani, rukovodilac Bezbedne kuće za žrtve nasilja među polovima, i Ismet Beriša, regionalni koordinator Jedinice za borbu protiv nasilja u porodici, u Kosovskoj policijskoj službi u Prizrenu.

Beriša je objasnio slušaocima šta je osnovni cilj istražitelja za nasilje u porodici. "U skladu sa UNMIK uredbom 2003/12, istražitelji nasilja u porodici pre svega informišu žrtvu o njihovim pravim i njihovom pravu na nalog za zaštitu, koji, na inicijativu policije, Centra za socijalni rad ili advokata žrtve, izdaje sud."

"U svakoj policijskoj stanici u regionu Prizrena postoje dva istražitelja specijalizovana

za nasilje u porodici", dodao je Beriša, ohrabrujući slušaoce da veruju policiji i prijavljuju slučajeve nasilja u porodici.

Eljita Reštani je izjavila da su vrata njihovog skloništa širom otvorena za one kojima je potrebna pomoć. "Žrtve nasilja u porodici, koje nemaju kuda otići, mogu dobiti tromesečni smeštaj u Bezbednoj kući."

Najčešći vid nasilja u porodici, prema njenim rečima, je psihička tortura. "Ovo ne isključuje fizički, seksualni, ekonomski ili neki drugi vid nasilja koji žene preobražava u nepismene domaćice koje jedino znaju kuvati i obavljati kućne poslove. Ovo je razlog zbog kog žene postaju, ili već jesu, izolovane od društva," objašnjava gospođa Reštani.

TV Dukagjini je emitovala program uživo sa dva gosta u studiju, Ganimete Lodžom, zastupnicom žrtava u regionu Peći, i Violetom Demhasaj, regionalnim policijskim koordinatorom za nasilje u porodici. One su razgovarale o nalogima za zaštitu i predstavile relevantne institucije koje se bave problemima žena.

Prema rečima Violete Demhasaj ekonomska situacije je osnovni razlog nasilja u porodici. "U našem društvu mentalitet i tradicija su takođe faktor nasilja u porodici, dok posledice takođe snose deca, koja takođe mogu postati nasilna."

Zaštita je samo "telefonski poziv daleko"

OEBS je takođe pržio pomoć bošnjačkoj NVO sa Kosova, "Equality" iz Prizrena, i njihovom projektu jačanja svesti. Ispitivanje o nasilju u porodici u bošnjačkoj zajednici na Kosovu i obuka o nasilju u predbračnoj vezi za učenike tri bošnjačke srednje škole na Kosovu, osnovni su zadaci ovog projekta.

Istraživanje je pokazalo da je od 277 intervjuisanih samo 50 upoznato sa Uredbom o zaštiti od nasilja u porodici. Na drugoj strani, od 57 osoba koje su bile žrtve nasilja u porodici, samo 7 je znalo za ovaj zakon.

"Broj prijavljenih slučajeva veoma retko odgovara broju stvarnih slučajeva nasilja u porodici, zbog toga što mnoge žrtve i dalje oklevaju da prijave svoje slučajeve i otvoreno pričaju o njima" rekla je Emilija Redžepi, rukovodilac NVO "Equality".

Promena ponašanja ljudi prema nasilju u porodici nije kratkoročni zadatak. Žrtve i ljudi koji ih okružuju moraju shvatiti da je nasilje nedopustivo.

Prvi cilj, iako kratkoročni, je ohrabriti žrtve da iskoriste mehanizme zaštite koji su im dostupni – zaštita je "telefonski poziv daleko".

Izveštaj o rezultatima kampanje protiv nasilja u porodici

OEBS-ova Misija na Kosovu je 10. decembra završila kampanju javnog informisanja kojom je želela da ohrabri žrtve nasilja u porodici da potraže pomoć. Poruka kampanje - "nasilje u porodici može da se zaustavi" bila je, putem bilborda, postera i kartica, kao i putem radio i TV emisija, poslata širom Kosova. Kampanja je objavila i broj telefona putem kojeg žrtve nasilja mogu dobiti pomoć i druge važne informacije. Preliminarni rezultati šesnaestodnevne kampanje pokazuju da se povećao broj poziva koje je Jedinica za zastupanje i pomoć žrtvama primila. Mada je većina poziva bila samo informativnog karaktera, zvale su i osobe koje su se predstavile kao žrtve porodičnog nasilja. Policija je takođe uočila blago povećanje broja prijavljenih slučajeva. Slično tome, sigurne kuće su primile nove žrtve koje su tražile sklonište. Tako je samo jedna sigurna kuća u gradskoj sredini primila četiri žrtve. Misija OEBS-a će nastaviti da doprinosi borbi protiv nasilja u porodici.

